

Informàtica Aplicada a la Traducció
Examen de prova
14 de desembre de 2002
Esbós de la solució de la segona part

Qüestions:

1. (a) "El mecánico revisó la suspensión del auto de Garzón": L'oració és ambigua perquè dos dels seus mots presenten ambigüitat lèxica pura (polisèmia): *auto* pot ser un automòbil o un tipus de resolució judicial; *suspensión* pot ser l'acció de suspendre (la resolució) o el sistema d'amortidors de l'automòbil. De les quatre combinacions possibles, dues tenen sentit.
- (b) "Mi vecino aseguró que había bajado la bolsa": Ambigüitat estructural amb el·lipsi i moviment: en una interpretació *la bolsa* pot ser l'objecte de l'acció (transitiva) de baixar si el subjecte (nul) és el mateix que *mi vecino* ("Mi vecino aseguró que (él mismo) había bajado la bolsa"); en l'altra, *la bolsa* és el subjecte (mogut a posició postverbal) de l'acció intransitiva de baixar.
- (c) "A qui has dit que telefonarien?": Ambigüitat estructural pura per moviment de Qu. El SP *a qui* pot ser l'objecte indirecte del verb telefonar en l'oració subordinada (*Has dit [que [PRO telefonarien a qui]]*) o l'objecte indirecte del verb dir en l'oració principal (*Has dit [que [PRO telefonarien]] a qui*).
- (d) "A pesar de haber sido soldado, salió despedido del avión": L'oració és ambigua per l'ambigüitat lèxica (homografia) de *soldado*. En la primera interpretació és un participi en la forma passiva *haber sido soldado*; en la segona és un substantiu masculí singular. També hi intervé l'ambigüitat lèxica pura (polisèmia) de *despedir* (en la primera *llançar*; en la segona, *deixar sense treball*). Dues de les quatre combinacions tenen sentit.
- (e) "Els lladres van ser atrapats a una fàbrica incendiada per un policia": Ambigüitat

estructural pura. El sintagma preposicional *per un policia* pot modificar el sintagma verbal *atrapats a una fàbrica incendiada* o només el sintagma verbal *incendiada*.

- (f) "Coto privado de caza": Ambigüitat mixta. D'una banda, lèxica: el mot *privado* pot ser un adjectiu (interpretació 1) o un participi (interpretació 2). D'altra banda, estructural: en la primera interpretació, el sintagma preposicional *de caza* modifica el sintagma nominal *coto privado* ([[*coto privado*] [*de caza*]]); en el segon, només el participi *privado* ([[*coto*] [*privado*] [*de caza*]])).
  - (g) "Vull ballar i cantar cançons de bressol": Ambigüitat estructural d'origen coordinatiu. El sintagma nominal *cançons de bressol* pot modificar només el segon sintagma verbal *cantar* o el sintagma verbal complet *ballar i cantar* (és a dir, *cançons de bressol* pot ser objecte directe només del segon verb o dels dos).
  - (h) "El manifestant es refà de la pallissa que li van donar en l'hospital": Ambigüitat estructural d'adjunció. El sintagma preposicional *a l'hospital* pot modificar el sintagma verbal *li van donar* o el sintagma verbal *es refà de la pallissa que li van donar*.
2. Suposem que estem col·laborant en la creació d'un diccionari de cites en castellà. En primer lloc, hauriem de trobar, mitjançant el buscador, un conjunt de portals d'internet que recullen les obres d'escriptors de prestigi que usen el castellà: les biblioteques virtuals són bons candidats; com més portals trobem, més completa serà la nostra tasca.
Ara que ja sabem sobre quines adreces restringirem la busqueda, comencarem a considerar una a una les diferents accepcions de cada un dels termes del diccionari. Per a la segona accepció del terme *banc* de l'enunciat de la pregunta, podriem fer búsquedes usant criteris com els següents:
banco near pez,
site:www.bibliovirtual.com
banco near peces,
site:www.bibliovirtual.com

bancos near peces,
site:www.bibliovirtual.com

Després haurem de triar-ne l'exemple més adequat de tots els que rebrem del buscador. En el cas dels mots homògrafs, haurem d'anar amb compte per a no obtenir documents en què el mot pertany a la categoria lèxica incorrecta; per obtenir exemples d'ús del mot *complejo* com a substantiu (i no com a adjectiu) podriem afegir algun article al criteri de búsqueda:

complejo near el near industrial,
site:bibliovirtual.com

A més, com que alguns buscadors permeten buscar exactament una seqüència de mots, podriem millorar l'anterior fent:

"el complejo"near industrial,
site:bibliovirtual.com

3. Tipus de canvis (per exemple, català→castellà→català):

- Canvi d'un mot per un sinònim per causa de l'elecció diferent d'equivalents en un sentit i en un altre, *darrer*→*último*→*últim* o fins i tot per un que no ho és, *direcció*→*dirección*→*adreça*.
- Canvi d'un mot per un altre per causa d'una homografia en alguna de les dues llengües *com aquest*→*como este*→*menjo aquest*; *riu sec*→*río seco*→*ric sec*.
- Pèrdua de mots: *en tinc dos*→*tengo dos*→*tinc dos*; *hi van arribar tard*→*llegaron tarde*→*van arribar tard*.
- Canvis de concordança: *La dona cosia el coixí cansada*→*La dona cosía la almohada cansada*→*La dona cosia el coixí cansat*. Quan tradueix del català al castellà, *cansada* no concorda amb *coixí* i es tradueix independentment, però a la tornada *almohada* sí que concorda amb *cansada* i el sistema els tradueix com si formaren un sintagma.

4. Per exemple, amb les regles

$$R_1 : a n \rightarrow n a,$$

$$R_2 : a_1 a_2 n \rightarrow n a_2 a_1$$

$$R_3 : n_1 n_2 \rightarrow n_2 \text{ "de" } n_1$$

es tradueixen bé totes excepte la (a) i la (f), que quedarien: *"*Una [tardor fosca]_{R1} nit"* i *"*Una [tardor fosca]_{R1} [marea alta]_{R1}"* perquè les regles són incapaces de reconèixer els sintagmes complets.

5. Exemples del castellà al català:

- Ambigüitat que es pot resoldre després de fer una anàlisi morfològica de l'oració: en *mi trabajo*, l'homògraf *trabajo* pot ser substantiu (català *treball*) o verb (català *treball*), però la presència de *mi* (determinant possessiu) desambigua l'homògraf perfectament.
- Ambigüitat lèxica que necessita una anàlisi sintàctica per a ser resolta: l'expressió multimot *sesenta y cinco* pot ser un únic numeral (català *seixanta-cinc*) o dos numerals coordinats (català *seixanta i cinc*). L'anàlisi morfològica no és suficient per a detectar que en la frase *En el lugar donde murieron sesenta y cinco quedaron restos* és el primer cas i en la frase *Murieron sesenta y cinco quedaron malheridos* és el segon.
- Ambigüitat lèxica que necessita una anàlisi semàntica per a resoldre-la: el mot polisèmic *destino* en l'oració *El destino estaba escrito en el billete arrugado que encontraron* es traduiria pel català *destinació* i en canvi en l'oració *El destino estaba escrito en el libro sagrado que encontraron* es traduiria pel català *destí*; l'elecció exigeix identificar relacions semàntiques entre les interpretacions dels mots.